

The background of the entire page is a close-up, slightly blurred photograph of a zipper. A metal key is attached to the zipper pull, and a silver pen lies horizontally to the right of the zipper. The overall color palette is muted, consisting of greys, browns, and a teal accent color.

FOKUS

KVINNER SAMMEN

WOMEN UNITED NO. 1 / 2015

**DO
WOMEN
HOLD
THE
KEY
TO
PEACE?**

Editor's note

ODA GILLEBERG, REDAKTØR,
KVINNER SAMMEN
@O_GILLEBERG

In this issue, we put the topic of women, peace and security on the agenda, marking the 15th anniversary of the UN Security Council Resolution 1325. This resolution, adopted in 2000, was a milestone. It was the first time in history that the UN Security Council demanded of parties in a conflict to prevent violations of women's rights. The Council called for women's equal participation in peace negotiations and post-conflict reconstruction, and for protective measures against sexual and other gender-based violence against women and girls.

Fifteen years on, however, the resolution still lacks implementation. Women have put their signatures on only four percent of all peace agreements. Sexual violence as a weapon in war is rampant, and perpetrators largely go free; impunity is the norm. Resolution 1325

may have put women on the peace and security agenda, but it has not achieved what it meant to achieve: prevent conflicts, protect women and civilians and empower women to participate in peace building processes.

Although the UN reports that more women are joining radical movements such as IS, peace advocate Sanam Naraghi Anderlini argues that, collectively speaking, women are peaceful.

To fulfill the intent of Resolution 1325, sexual violence and other gendered concerns must be systematically brought to the table. And no table should be without women.

Oda Gilleberg
Redaktør, Kvinner Sammen

Innhold

- 4 Ni punkter om kvinner, fred og sikkerhet
- 12 Hva slags rolle spiller kvinner i den væpnede konflikten i Colombia?
- 16 De nye jenteterroristene
- 18 Fri fra terroristene, men kvinnene er fortsatt fanget av minnene
- 24 Hvorfor Boko Haram kidnapper jenter
- 26 Fredsprivinner og seksualforbryter
- 29 Vi, Saudi-Arabias våpenbrødre

Et liv som fredsaktivist:
Møt Mari Holmboe Ruge

Sanam Naraghi Anderlini:
Are women really peaceful?

Shyamala Gomez:
Are female headed households falling through the cracks in Sri Lanka?

Backtalk: Madeleine Rees is impatient. She wants to transform the way international relations work. Let the feminist foreign policy evolve!

20 1995
2015

FOKUS

FORUM FOR KVINNER OG
UTVIKLINGSPØRSMÅL

Ansvarlig utgiver / Publisher:
FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål
Storgt. 11
0155 Oslo
www.fokuskvinner.no
ISSN: 0803-8589

Artikler i Kvinner Sammen uttrykker ikke nødvendigvis FOKUS' synspunkter. Kvinner Sammen opererer etter Redaktørplakaten / The views expressed in Women United do not necessarily reflect the views of FOKUS. Women United operates by the Norwegian Editorial Declaration.

Published with support from NORAD.

Redaktør / Editor: Oda Gilleberg
og@fokuskvinner.no

Redaksjonsråd / Editorial board: Gro Lindstad
Magnus Holtfodt
Carolina Mairita Johansen
Jon Flian
Mette Moberg

Design: OKTAN
Trykk / printing: F.J. Stenersen AS
Opplag / Circulation: 4.200
Forside / Cover: Brandy (Flickr)
Bakside / Back cover: Fotograf ukjent

I survived the war, but how can I survive peace?

GRO LINDSTAD.
DAGLIG LEDER, FOKUS
GROLIND

Bilen skjærer gjennom øde og forlatte områder langs grensen mellom Kroatia og Bosnia. Frykten og fortvilelsen som menneskene har opplevd her over å måtte flykte, henger fortsatt i luften. I veikanten ligger etterlatte møbler og andre eiendeler som ikke fikk plass i overfylte traktorer og biler.

Opplevelsene er 15 år gamle, men inntrykkene fra Bosnia og Kroatia lever fortsatt på min netthinne.

Etter krigen i tidligere Jugoslavia, hadde jeg de to landene som arbeidsplass i tre år. Da jeg startet i jobben som landdirektør for Flyktninghjelpen, var det allerede gått fem år siden krigen var slutt, men sårene var svært dype, både i bygninger, landskap og i menneskene som søkte om hjelp til å bygge opp hjem de i all hast hadde måttet forlate.

Under et opphold i Sarajevo traff jeg Madeleine Rees, som da var leder for FNs Høykommissær for Menneskerettigheter i Bosnia og Herzegovina. Sammen med den amerikanske politikvinnen Kathryn Bolkovac, var Rees med på å avdekke en av de største og mest alvorlige overgrepssakene vi kjenner. FN-soldater som var utsendt for å beskytte sivile og opprettholde fred, utnyttet sin maktposisjon og gjorde seg til overgripere, traffickere og halliker. FN forsøkte å dekke over ugjerningene og beskytte de korrumperte tjenestemennene sine. Bolkovac ble sparket. Rees, som satt litt høyere i systemet, ble først flyttet litt rundt på før hun også ble avskjediget. Det hele kan ses i spillefilmen *The Whistleblower*, som er basert på denne saken.

Bosnia var åsted for grufulle seksuelle overgrep og massevoldtekter mot kvinner i perioden 1990 til 1995. Mellom 20 000 og 50 000 kvinner og jenter skal ha blitt

utsatt for systematisk voldtekt, seksuelle overgrep og tortur i løpet av disse årene. Mange ble gjort gravide ved tvang og holdt fanget til graviditeten hadde kommet så langt at de ikke kunne få utført en abort. Vi vet om disse overgrepene fordi modige bosniske kvinner sto frem og fortalte om det de og andre hadde blitt utsatt for. Det tok lang tid før overgrepene ble tatt på alvor. Kvinnene lever fremdeles med ettervirkninger og konsekvenser av overgrepene.

Bosnia og Herzegovina er fremdeles delt i to - Federation of Bosnia and Herzegovina og Republika Srpska. I 2006 fikk kvinnene som ble utsatt for overgrep i Bosnia og Herzegovina status som sivile krigsofre, men hvis de er bosatt i Republika Srpska anerkjennes ikke denne statusen. Tjue år etter krigens slutt lever kvinner fremdeles i frykt, og mange av overgriperne deres har aldri blitt straffet. Kanskje er de nærmeste nabo.

I år er det 15 år siden FNs Sikkerhetsråd enstemmig vedtok resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Vi har langt igjen før resolusjonen tas på alvor, og enda lenger før kvinners liv tas på alvor. Hvordan kan vi si til kvinner i dagens konflikter at de har beskyttelse, når kvinner som ble utsatt for overgrep for over 20 år siden fremdeles ikke har fått oppreisning og den hjelpen de skulle ha hatt?

Samtidig som vi jobber for fred, må vi ikke glemme skaden som har skjedd. Konsekvensene av krig og konflikt er langvarige. Som en bosnisk kvinne sa: «I survived the war, but how can I survive peace?» ■

Gro Lindstad
Daglig leder, FOKUS

TEKST: **JON RIAN**,
PROGRAMRÅDGIVER I FOKUS

I år 2000 ble FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (SR 1325) – om kvinner, fred og sikkerhet vedtatt av FNs Sikkerhetsråd etter intenst lobbyarbeid fra kvinneorganisasjoner verden over. Resolusjonen må også ses i lys av de massive overgrepene mot kvinner i Bosnia, Rwanda og andre steder som verden var vitne til, men gjorde lite for å stoppe, på 90-tallet. Resolusjonen var sårt trengt, men bør 15-årsdagen feires?

TEKST: **ODA GILLEBERG**,
REDAKTØR, KVINNER SAMMEN
@O_GILLEBERG

1. Hva er en sikkerhetsrådsresolusjon?

En sikkerhetsrådsresolusjon er et vedtak fattet av FNs Sikkerhetsråd, som ifølge FN-pakten er det organet som har mest makt i FN. Alle medlemsland må følge rådets vedtak. Stormaktene USA, Kina, Russland, Frankrike, og Storbritannia (som er faste medlemmer) har vetoret og kan forhindre foreslåtte vedtak.

2. Hva handler SR 1325 om?

Med SR 1325 anerkjente FNs Sikkerhetsråd for første gang at kvinners erfaringer fra krig er annerledes enn menns, og at kvinner kan ha helt andre samfunnsroller under og etter konflikt. Kvinner er ikke bare ofre. Kvinner har kunnskap og innsikt som gjør dem til ressurspersoner i en fredsprosess. Ifølge SR 1325 skal flere kvinner rekrutteres til internasjonale fredsoperasjoner, og kvinner skal delta på alle nivåer og på lik linje med menn i arbeidet med å forebygge, håndtere og løse konflikter og i gjenoppbyggingsarbeidet etter konflikter. En av pilarene i SR 1325 er beskyttelse mot seksualisert vold i konflikt og post-konflikt.

3. Hva er hovedargumentet bak SR 1325?

SR 1325 bygger på en erkjennelse av at kvinners involvering i fredsprosesser er nødvendig for å sikre varig fred. Nyere studier har pekt på at inngåtte fredsavtaler holder lenger der hvor kvinner har bidratt på en meningsfull måte under hele fredsprosessen, inkludert fredsforhandlingene. Dette aspektet kan også vise at der hvor et bredere lag av befolkningen blir konsultert og involvert i fredsprosessen, vil det føre til en mer forpliktende og «robust» avtale enn avtaler som bare er inngått av politiske eller militære ledere.

4. Hvem har ansvaret for at resolusjonen følges opp?

Hovedansvaret for oppfølgingen ligger hos FNs medlemsland. Som en oppfølging av SR 1325 har FNs Sikkerhetsråd vedtatt seks andre resolusjoner, hvorav fire omhandler seksualisert vold i krig og post-konflikt. Nærmere femti land har utarbeidet nasjonale handlingsplaner for gjennomføring av resolusjonene, inkludert Norge. Med dette kan en si at det har skjedd en rivende utvikling på området når det gjelder å lage planer og strategier – noe som har økt synligheten til agendaen om kvinner, fred og sikkerhet.

5. Er medlemslandene sitt ansvar bevisst?

Mens resolusjoner, planer og strategier stadig har økt i omfang, har gjennomføringen av resolusjonene så langt hatt marginal effekt i praksis. Fortsatt blir kvinner ekskludert fra fredsforhandlinger og fora hvor beslutninger om fred og sikkerhet tas. Fortsatt blir kvinner, jenter og til en viss grad også gutter og menn systematisk voldtatt i svært mange av dagens væpnede konflikter, og overgriperne blir sjelden stilt til ansvar for disse grufulle forbrytelsene.

6. Har SR 1325 likevel en effekt?

Mange kvinneorganisasjoner mener at SR 1325 er svært viktig, og henviser flittig til resolusjonen i sitt utrettelige pådriverarbeid for at stater skal gjennomføre forpliktelsene som ligger i resolusjonen.

Mange av FNs medlemsland og også internt i FN-systemet ser på resolusjonen som «soft law», i den forstand at resolusjonen har klare oppfordringer, men er lite juridisk bindende.

Det har også vist seg at det å «gjennomføre» resolusjonen kan være så mangt, avhengig av hva en legger

Ni punkter
som forklarer
FNs Sikkerhets-
rådsresolusjon

1325

Diskusjon om kvinner, fred og sikkerhet i FNs sikkerhetsråd 28. oktober 2014. Foto: UN Women/ Ryan Brown.

vekt på; for eksempel har aspektet som går på å rekruttere flere kvinner til fredsbevarende operasjoner blitt fremhevet som viktig blant enkelte land, og representasjonen av kvinner i militære funksjoner blir brukt som et mål på framgang i gjennomføringen av resolusjonen. Men har for eksempel kvinners militære deltakelse i NATOs operasjoner i Afghanistan hatt noen betydning for kvinner i Afghanistan?

7. Hvilke utfordringer står SR 1325 overfor?

SR 1325 står overfor mange utfordringer. Blant annet mangler det politisk vilje til å involvere kvinner i fredsprosesser i praksis.

Det er også manglende finansiering til å gjennomføre gode tiltak, spesielt langsiktig finansiering til kvinneorganisasjoner og nettverk i land hvor det er krig. Det globale arbeidet med å gjennomføre forpliktelsene i resolusjonen er dårlig koordinert.

Resolusjonen får svekket troverdighet på grunn av overgrep mot jenter og kvinner begått av FN-personell. Når det dokumenteres at FN forsøker å skjule at dette skjer, er det klart at det kan virke meningsløst med resolusjoner fra FNs Sikkerhetsråd som sier hvor viktig det er å bekjempe seksuell vold i krig og straffe overgriperne. Det samme kan en si om kvinners lederskap i fredsforhandlinger, da FN kun i ett eneste tilfelle har utpekt en kvinne til å lede en fredsprosess. Hvordan kan SR 1325 virke troverdig da?

Antall kvinner som deltar aktivt i krigshandlinger øker, og flere kvinner enn før slutter seg til religiøse ekstremistiske grupper som støtter bruk av vold mot sivile. Denne negative trenden passer dårlig med ånden i SR 1325, som framhever kvinners rolle i å forebygge og løse konflikter.

8. Hva gjør norske myndigheter?

Norske myndigheter lanserte sin første handlingsplan for gjennomføring av SR 1325 i 2006, og den sittende regjeringen lanserte en ny handlingsplan i 2015.

Norge har fire hovedprioriteringer: Fredsprosesser og fredsforhandlinger; Internasjonale operasjoner; Fredsbygging; Og humanitær innsats. Bekjempelse av seksuell vold er integrert under disse punktene. Afghanistan, Colombia, Myanmar, Palestina og Sør-Sudan er spesielt prioritert.

Norge er en fredsnaasjon, og norske myndigheter ønsker å fremme SR 1325 med det norske flagget høyt hevet.

Norge har støttet og finansiert en del gode tiltak, men dessverre har resultatene vært svake.

Dette skyldes blant annet at det har manglet politisk lederskap til å involvere kvinner i fredsprosesser på en systematisk måte der hvor Norge er engasjert. Norges arbeid med SR 1325 og påfølgende resolusjoner virker «ad hoc» og nærmest personavhengig.

9. Er det grunn til å feire 15-årsjubileet for SR 1325?

Året kan heller brukes til å tenke framover ved å sparke i gang en del konkrete tiltak.

Det er behov for økt politisk og økonomisk støtte til sivil samfunn, kvinneorganisasjoner og menneskerettighetsforvarere som jobber med å løse de underliggende årsakene til konflikt, samt prioritere kvinnelig lederskap i fred- og sikkerhetsspørsmål.

Den globale innsatsen for å bekjempe seksuell vold i konflikt, inkludert straffefrihet for overgriperne og psykososial støtte til overlevende, må forsterkes kraftig og bli mer konkret. Her må FN gå foran med et godt eksempel og vise i praksis at den seksuelle volden som begås av FN-personell blir tatt på størst mulig alvor. ■

DEN LANGE KAMPEN FOR FREDEN

TEKST OG FOTO:
SISSEL HENRIKSEN, UTENRIKS-
JOURNALIST, KLASSEKAMPEN
@SISSELHENR

Hun ble født i ei mellomkrigstid, og har brukt livet på å kjempe for fred. I år feirer **Mari Holmboe Ruge** kjære WILPF (Internasjonal kvinneliga for fred og frihet) hundreårsjubileum.

Jeg ble med i Kvinneligaen (IKFF) som student på 1950-tallet, sier Mari Holmboe Ruge (81).

Hun pensjonerte seg da hun var 63 år, og jobbet i årevis frivillig på Kvinneligaens kontor.

– Det var fint å få ei lang pensjonistid, der jeg kunne bruke dagene på IKFF-kontoret. Nå jobber jeg stort sett hjemmefra. Å bli 80 var et skille helsemessig. Hverdagen krever mer.

100-årsjubilanten

Organisasjonen med det kronglete navnet - Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF) er den norske avdelingen av Women's International League for Peace and Freedom (WILPF).

I mai feiret WILPF sitt hundreårsjubileum med stor konferanse i Haag i Nederland. Holmboe Ruge var sjøl-sagt innom. I forbindelse med jubileet har hun fordypet seg i ligaens tidlige historie, og er dypt imponert over ildsjelene som stiftet WILPF midt under første verdenskrig.

– Det er slående å se i hvilken grad Kvinneligaen står på skuldrene til kvinnestemmerettsbevegelsen. Begge ble drevet av første generasjon kvinner med høyere utdanning, min mormors generasjon. De fikk kjempet seg til utdanning, men møtte glasstaket. De fikk ikke lederstillinger i yrkeslivet, ikke rom i politikken. Så lagde de egne rom: Kvinnestemmerettsforeningen, Kvinnesaksforeningen, Sanitetsforeningen, Kvinneligaen, Sykepleierforbundet. Det var de samme damene som organiserte kvinneunderskriftaksjonen for et selvstendig Norge i 1905. En stor andel av dem hadde ikke egne familier. Men de hadde jobb, tjente egne penger, kunne

språk, reiste mye. Senere kvinnegenerasjoner står på deres skuldre, og har mye å takke dem for.

Stiftet fredsorganisasjon mens krigen raste

En kvinnestemmerettskonferanse som var planlagt i Berlin i 1914 måtte avlyses på grunn av krigen. I stedet ble fredskvinnekonferansen i Haag i 1915 organisert, og WILPF ble stiftet, av mer enn 1000 kvinner fra 12 land.

– De så at stemmeretten ikke var mye verdt når det var krig, og vedtok et langtrekkende fredsprogram, som hadde med krav som rettferd for koloniene, oppheving av hvit slavehandel (trafficking). Ofte blir fredsarbeid sett som smalt, men de tenkte veldig bredt, sier Ruge, og forklarer at «frihet» i kvinneligaens navn henspiller på politisk frihet for kvinner, kvinnefrigjøring.

– Vi er en feministisk organisasjon, som vil motarbeide patriarkatet.

Ruge understreker at fredspolitik alltid har vært kontroversielt. Når et land er i krig er det et press for å støtte egen side. Etter 1949 har det handlet om hvorvidt man er for eller mot NATO.

– IKFF har alltid vært anti-NATO. Under den kalde

« **DET ER SLÅENDE Å SE I HVILKEN GRAD KVINNELIGAEN STÅR PÅ SKULDRENE TIL KVINNESTEMMERETTSBEVEGELSEN.** »

AKTIVIST: Mari Holmboe Ruge har stått støtt i kampen for fredens sak gjennom et langt liv. Hun er særlig opptatt av at kvinner ikke bare skal sees som ofre for krig og konflikt, men også skal få brukt sine ressurser til fredsbygging. – Det er ikke bare snakk om å hindre vold. Kvinner skal bygge freden, understreker hun.
Foto: Sissel Henriksen.

» krigens hadde vi også kontakt med kvinneorganisasjoner i Øst-Europa, og særlig på 1960-tallet fikk vi mye hets, det ble sett som unasjonalt å ha kontakter i øst.

Et langt yrkesliv

Mari Holmboe Ruge er statsviter, og var med da fredsforskningsinstituttet PRIO startet i 1959. Hun var assistent for Johan Galtung, og skreiv sammen med ham en artikkel om nyhetskriteriene, «The Structure of Foreign News», som er blitt en klassiker for norske journalister. I 1968 tok hun opp studiene igjen, og tok hovedfag i statsvitenskap. Fra 1971 ledet hun en avdeling som delte ut stipender ved Allmennvitenskapelig forskningscenter. På 1980-tallet jobbet hun som byråsjef ved Kommunaldepartementets forskningskontor, og ledet i flere år det norske ILO-kontoret i Genève. Siste jobb var som kontorsjef hos forskerprogrammet Alternativ framtid.

– Jeg har jobbet med administrasjon av forskning, og internasjonale spørsmål, oppsummerer Ruge.

Herman og barna

Mari Holmboe og Herman Ruge giftet seg unge, og fikk to døtre og en sønn. Ei datter bor i Stockholm, ei i Vadsø, sønnen i Oslo. De har også sju barnebarn.

–Vi har hatt hver våre yrkesliv. Herman er realist, og var med på å starte Forsøksgymnaset. Han valgte å være i Norge da jeg jobbet i Genève, men jeg fikk ei ordning med jobb hver sjettede uke i Oslo, som fungerte fint.

Men for et par år siden måtte Herman flytte på hjem på grunn av Alzheimer.

– Det har vært mye å jobbe seg gjennom av tap, sorg, dårlig samvittighet. Men jeg giftet meg før jeg fylte 20

« VI ER EN FEMINISTISK ORGANISASJON, SOM VIL MOTARBEIDE PATRIARKATET. »

« ARBEIDET MED 1325 I NORGE ER ALT FOR INNELUKKET I DEPARTEMENTENE. DET GJØRES LITE FOR Å TREKKE INN SIVILSAMFUNNET, OG SPRE KUNNSKAP OM RESOLUSJONEN. »

– Det er jo en resolusjon, ikke en konvensjon. Konvensjoner slutter land seg til, og har rapporteringsplikt. Også resolusjoner er bindende for landene, men det er ingen oppfølgingsmekanismer, sier hun, og mener at Sikkerhetsrådet burde laget rapporteringsrutiner. Hun er også sterkt kritisk til måten Norge følger opp.

– Arbeidet med 1325 i Norge er alt for innelukket i departementene. Det gjøres lite for å trekke inn sivilsamfunnet, og spre kunnskap om resolusjonen. De som har tatt 1325 mest på alvor i Norge er faktisk militæret og politiet. De sier at det skal være kvinner med i fredsbygging, men det eneste de gjør er å sende kvinnelige soldater. Hva med unge kvinner som vil være med i fredsbygging, men ikke ønsker å bli soldat eller politi? Og de kan ikke si at Norge ikke trenger å etterleve 1325, den gjelder for oss også.

Antikrigsarbeid kontra fredsarbeid

WILPFs jubileumskonferanse hadde overskriften «Women's Power to Stop War».

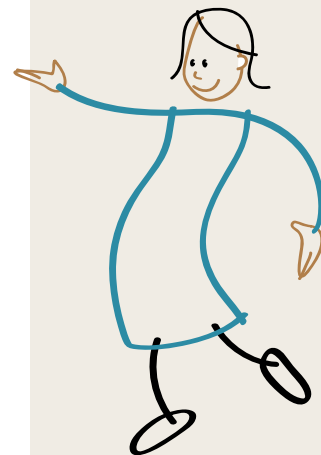
– Jeg ville heller kalt den «Women's Power to Build Peace», sier Ruge.

– Det var det kvinneligaen ble tuftet på i 1915: Ikke hvordan man skulle få slutt på krigen, men hvordan verden kunne organiseres slik at det ikke ble krig.

– Slik er det også med resolusjon 1325: Det er ikke bare snakk om å hindre vold. Kvinner skal bygge freden. Men det er lettere å samle støtte mot det man vil stoppe, enn for det som skal bygges opp. Se bare på den store motstanden mot Irak-krigen i 2003. Samtidig er det viktig med massebevegelser, store folkemengder som «stemmer med føttene», og presser politikerne. Men det konkrete arbeidet må organiseres på annet vis. Vi må jobbe med alternativ konfliktløsning, og kvinnene må trekkes inn på beslutningsnivå. Fortsatt er det mennene som kriger som også får avtale freden. Det bør det være kvinnene og de som betaler regninga som får gjøre, men da må man også sørge for at de får nødvendig kompetanse.

– De krigene vi har i dag er enda skumlere, farligere og mer deprimerende enn før. Arbeidet for freden trengs mer enn noen gang, sier 81-åringen, som ikke har tenkt å gi seg riktig ennå. ■

LILLYS
DAGBOK

Oktober 2011 (16 år)

I dag begynte plutselig flere kvinner å jubile og danse rundt i gata. Jeg og vennene mine løp først forskrekket bort til dem for vi skjønnte ikke hva som skjedde, men så fortalte de at tre kvinner fra Liberia og Jemen hadde fått noe som heter Nobels Fredspris. Det er en pris som de som kjemper for fred får, sa en av landsbykvinnene.

På TV viste de bilder av fredsprisvinnerne og fortalte litt om dem. Den ene heter Leyma Gbonze. Hun er fra Liberia, og hun fikk mange kvinner til å gå i hvite t-skjorter og starte en fredsbevegelse som klarte å få til en fredsavtale og få slutt på en lang borgerkrig. Den andre heter Ellen Johnson Sirleaf. Hun var den første kvinnelige presidenten i Afrika. Den tredje heter Tanakal Karman. Hun er fra Jemen, og er den yngste vinneren av fredsprisen noensinne. Hun har deltatt i noe som heter «Den arabiske våren» og blogget fra byen sanaa om frigjøringskrigen.

Jeg skal gå på biblioteket og lese bloggen hennes. Kanskje jeg også skal skrive blogg? Jeg kan jo likeiså godt gjøre det som å skrive i denne dagboka... Kanskje jeg også kan vinne en fredspris?

Lilly

år, og bor nå aleine for første gang. Det er faktisk ganske bra. Jeg har folk rundt meg som bryr seg, og Herman bor i nærheten. Barna stiller også opp – ene datteren vår har faktisk tatt fri fra jobb et år for å bo her sør og sørge for at han har det bra.

Hun drar fram iPhonen, og viser en filmsnutt av datteren som danser med sin far til muntre valsetoner på sykehjemmet.

Sikkerhetsrådets resolusjon 1325

Den 31. oktober 2000 ble resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet vedtatt i FNs sikkerhetsråd.

– Det var første gang det var en debatt i et sentralt FN-organ om kvinner, fred og sikkerhet. Det var resultat av samarbeid mellom bra diplomater i Sikkerhetsrådet og organisasjoner som WILPF og Amnesty. Den internasjonale kvinnebevegelsen ville videre fra Beijingkonferansen i 1995, og presset på.

Hun ser resolusjon 1325 som et gjennombrudd, men mener det fortsatt er langt fram.

Are women really peaceful?

Gender and conflict expert Sanam Naraghi Anderlini analyses the roles women play in conflict situations, and the challenges they face when contributing to the peace process.

TEXT: **SANAM NARAGHI ANDERLINI**, CO-FOUNDER OF THE INTERNATIONAL CIVIL SOCIETY ACTION NETWORK (ICAN)
 @SANAMBNA,
 #WHATHEWOMENSAY

Are women really peaceful?

This question inevitably arises in any discussion about women's inclusion or contributions to peace making.

To some Western women the assumption that women are peace-oriented implies being too 'soft'. It is unfortunate because talking, diplomacy and compromise are much tougher and complex than relying on military options.

People question whether women are peaceful by pointing to the women leaders such as Margaret Thatcher, Golda Meir and others who led their countries into war. They point to the women joining ISIS or the female members in armed rebel movements, such as Farc in Colombia or the Maoists in Nepal, to prove that women are not peaceful.

These examples only tell a small part of the story. Half of humanity cannot be homogenous in its actions. Context also matters.

Women's violence in context

There are three ways of addressing the question. The first answer could be 'no', women are not peaceful. As individuals, women can be violent or supportive of violence. Plenty join armies, armed groups or other movements that advocate and perpetrate violence.

For some women military service is a route towards equality, empowerment, and out of oppression. Many of the Nepali women in the Maoist movement joined to fight for the principles of equality and social justice that the movement espoused.

Women join after witnessing the army killing their fathers, husbands or brothers. Some join fleeing violence at home or avenging their own rape. Some are coerced.

There are instances of women cajoling their male relatives to avenge or seek retribution against violence done to them, but globally, women still make up the minority of armed groups or militaries.

The second response is 'yes', if women's collective actions – as women's movements organising to fight for basic rights, self-determination – are considered.

Throughout history and across the world, women's collective organising has been rooted in non-violence, using civil resistance and other tactics to arrive at their goals.

The Afghan women's movement is a case in point. Despite enduring thirty years of war and direct oppression, despite death threats and attacks, Afghan women continue their struggle for rights and peace, non-violently.

There is inherent irony and contradiction. Martin Luther King and Mahatma Gandhi are revered for their adherence to non-violence. But most leaders and activists in women's rights movements are typically neither celebrated nor revered, while those who used violence are often recalled in the historical narratives.

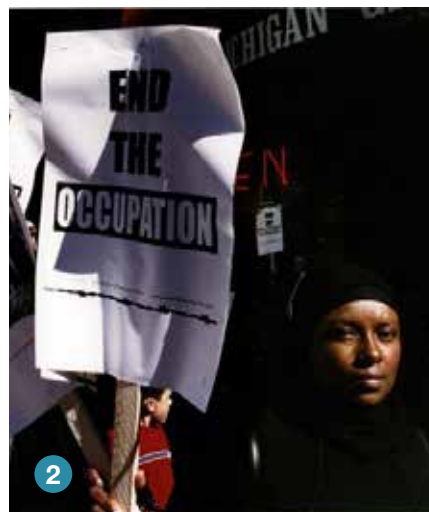
From pain to peaceful action

The final answer is to consider how women collectively and individually contribute to ending violence and peace-making in war- and conflict-affected contexts.

Time and again, personal experiences have driven individual women to rise up as advocates and activists for peace.

In Sri Lanka, Visaka Dharmadasa channelled the pain she felt after the disappearance of her son (serving in the military) towards seeking out the rebel leaders and initiating a dialogue that contributed to a ceasefire. She chose to think of the rebels, mostly young men, through the lens of a mother, even though they were responsible for her loss.

« WOMEN ARE KEY ASSETS FOR PEACE, YET THE INTERNATIONAL COMMUNITY CONTINUES TO IGNORE OR MARGINALISE THEM. »

1 Eager to discuss peace: A woman greets UN staff during their field visit to Mugunga IDP camp near Goma to discuss women, peace and security, in May 2014. UN Photo/Sylvain Liechti.

2 Throughout history, women's collective organising has been rooted in non-violence, says Sanam Naraghi Anderlini. Photo: Plaubel Makina.

Similarly in the USA, women who had lost sons and husbands in 9/11, not only instigated the 9/11 Commission, but also established charitable organisations promoting empathy for victims of violence and celebrating religious diversity.

This capacity to draw on profound pain and focus on the positive is an extraordinary quality.

In Somalia, a group of senior and elite women used their status to reach across warring clans and encourage their participation in peace talks, and negotiated the reopening of the airport and hospital with al-Shabaab rebels.

Creative solutions to conflict

Not all women in a women's rights movement are drawn to peace activism. Not all women peace activists emerge from the rights movements.

While a minority, women who combine peace and rights activism can bridge the gaps and bring forward constituencies from both camps. Their successes are based on the strategies and tactics they have designed, often culturally and context specific, and rooted in the invisible power they hold.

Across many countries women have used sex strikes as a tactic in their broader efforts to end fighting.

In Sierra Leone, elder women associated with the Church sought a meeting with the leader of the rebel movement. They were insulted, and in response, they lifted their skirts and bared themselves, knowing the consequences. Their actions triggered the mobilisation of the men of the Church who had to fight for the honour of the women. It led to the end of the violence.

In Liberia, women directly intervened in a fraught disarmament process and convinced the young men to hand in their weapons.

In many settings, they have brought important information and perspectives into the peace process on issues as wide ranging as security, justice, governance and economic recovery.

While belligerents are often focused on their share

of power, women are focused on the responsibilities they bear for their communities, families, and children.

Even senior women in the rebel movements in El Salvador and Guatemala conflicts, who entered negotiations as seasoned fighters and representatives of their groups, quickly became aware of – and advocates for – marginalised constituencies, especially women.

Time to recognise the work of women

Invariably their understanding of peace and the proverbial peace table is more nuanced and complex than warring parties or mediators. Women know that ending the violence is a priority, but they also recognise that it cannot be done effectively without addressing the root causes of war, and articulating a shared vision of peace and society.

Nowhere is this more evident than in the Middle East today. In the struggle against rising extremism and state militarism, women in Syria, Libya, Iraq, Egypt and beyond are daring to stand up and speak out. They condemn the violence perpetrated by all sides. They are the first responders, providing relief, care and normalcy in the midst of chaos. And despite the violence and death threats, they know that military responses will never end the crisis. They draw on their own history to uphold human rights, plurality and peace. They are the only transnational movement offering a shared alternative vision and values to those espoused by the extremists.

“We ask the world, why are you all helping us kill each other,” says one Syrian activist. “Why are you not helping us talk to each other?”

Women are key assets for peace, yet the international community continues to ignore or marginalise them. Perhaps it's time to turn the question around. Why does the world continue to ignore or undermine women who are courageous enough to fight for peace, peacefully? ▣

This article was first published as a blog post on the website of The Elders, 1st November 2014.

TEKST OG FOTO:
KRISTINA JOHANSEN,
JOURNALIST OG FORFATTER

Kvinner som ofre, krigere og fredsbyggere i Colombia

Hva slags rolle spiller kvinner i den væpnede konflikten i Colombia og hvorfor er deres deltakelse viktig for å bygge fred i Colombia?

Vi geriljakvinner har førstehåndskjennskap til landets problemer. Vi har beveget oss i områdene hvor elendigheten og den statlige forsømmelsen er størst og har ledsaget den sosiale kampen. Med en fredsavtale vil vi utvikle dette arbeidet videre, sier Camila Cienfuegos.

Hun har bakgrunn fra kommunistpartiet og gikk inn i geriljaen som 14-åring etter at hun ble forfulgt. Faren og flere slektninger har blitt drept av de paramilitære gruppene. I dag er hun en del av FARC-geriljaens delegasjon i Havanna og svarer på spørsmålene mine over e-post.

Fredsforhandlingene mellom den colombianske regjeringen og FARC-geriljaen, som har vært i krig i over femti år, startet uten kvinner: Under pressekonferansen i Hurdal i oktober 2012, hvor fredsprosessen ble lansert, satt det ikke en eneste kvinne ved bordet, verken fra regjeringen eller geriljaen. Fraværet av kvinner er vanskelig å rettferdiggjøre, i og med at kvinner rammes hardt av politisk vold og i økende grad er deltakere i konflikter og kriger.

I FARC-geriljaen utgjør kvinner nærmere 40 prosent. Hva har de opplevd, hva tenker de og hva har de å

« SEKSUALISERT VOLD HAR VÆRT SKAMBELAGT OG HAR DESSUTEN OFTE BLITT BORTFORKLART MED AT KVINNENE SELV ER SKYLD I OVERGREPENE. »

Kvinner krever å få vite sannheten om overgrepene som har blitt begått av alle parter under den femti år lange væpnede konflikten i Colombia.

Menn solidariserer seg med kvinner i fredsdemo: "Neitil patriarkatet og volden mot kvinner" står det på plakaten til venstre.

bidra med ved forhandlingsbordet og i oppbyggingen av hjemlandet, om partene når fram til en fredsavtale? Informasjonskrigen mellom de krigende partene gjør at svært motstridende versjoner om kvinnelige geriljasoldater er i omløp.

Monstre og ofre

Kvinner i FARC gjennomgår samme trening som menn og deltar i kamphandlinger på lik linje med dem. Selv om det ikke er noen kvinner i den øverste ledelsen – sekretariatet – så har flere kvinner ledende roller. Siden dette bryter med tradisjonelle kjønnsroller, har det oppstått mange myter, sier Adriana Benjumea fra den feministiske menneskerettighetsorganisasjonen Humanas. Geriljakvinner blir ofte redusert til monstre eller ofre.

– Karina er et eksempel på mytene. Hun var kommandant og overga seg til hæren for en stund siden. Hun har sikkert begått forbrytelser, men ble også gjenstand for en krigsmytologi, hvor det ble sagt at hun var grusom og torturerte menn, forteller Benjumea på telefon fra Bogotá.

« I FARC-GERILJAEN UTGJØR KVINNER NÆRMERE 40 PROSENT. HVA HAR DE OPPLEVD, HVA TENKER DE OG HVA HAR DE Å BIDRA MED VED FORHANDLINGSBORDET OG I OPPBYGGINGEN AV HJEMLANDET...? »

Elda Neyis Mosquera, alias Karina, gikk inn i geriljaen som 16-åring og ledet i sin tid Front 47. Ifølge påtalemyndigheten har hun innrømmet å ha deltatt i en rekke forbrytelser, deriblant drap, kidnappinger og rekruttering av mindreårige. Samtidig tar hun i nett-tidskriftet KienyKe sterk avstand fra beskyldningene om at hun skal ha kastret en mann og spilt fotball med hodene til politimenn.

På den andre siden har seksuell vold internt i FARC-geriljaen vært et hett tema. Forskeren Andrés Fajardo skriver om tvungen sterilisering og abort og om «seksuelt slaveri». Verdad Abierta har satt fokus på hvordan mindreårige jenter blir tvunget til å ha sex med geriljaledere.

– Det er snakk om ubekreftede hendelser, basert på illegitime kilder: demobiliserte som jobber for regjeringen, innvender Camila Cienfuegos. Kildene er kvinner som har forlatt geriljaen og må samarbeide med de væpnede styrkene.

– Overgrep og seksuell vold mot kvinner er ikke FARC-EPs politikk, tvert imot er det noe som blir straffet og sanksjonert, sier hun.

Benjumea reagerer på sin side på at det skapes et inntrykk av at alle FARC-kvinner er ofre:

– Det er problematisk, fordi mange kvinner har gått inn i geriljaen fordi de tror på noen politiske idealer. Om man sier at alle er ofre, sår man tvil rundt kvinnenes politiske valg.

Alle aktører har begått seksuelle overgrep

En ting er hva som foregår internt i geriljaen. En annen ting er hvordan seksuell vold blir brukt som et våpen

mot sivile. Det nasjonale senteret for historisk hukommelse konstaterer i sin rapport Basta Ya at alle parter i konflikten - både geriljaen, de væpnede styrkene og ikke minst de paramilitære gruppene - er skyldige i voldtekter og andre seksuelle overgrep. Det samme kommer fram i en rapport fra kvinneorganisasjonen Ruta Pacífica de Mujeres.

Camila Cienfuegos har selv blitt utsatt for overgrep fra de væpnede styrkene: I 2003 ble hun tatt til fange, voldtatt og torturert, ifølge avisa El Espectador.

Seksualisert vold har vært skambelagt og har dessuten ofte blitt bortforklart med at kvinnene selv er skyld i overgrepene. Nettopp derfor er det viktig at en framtidig sannhetskommisjon går dypere inn i problematikken, og ser på alle de krigende partenes ansvar. Også Farc-kvinnene er interessert i å få sannheten om overgrep mot sivile på bordet, sier Adriana Benjumea.

Gerilja-kvinnenes deltakelse i fredsprosessen

Om mannsdominansen var total da fredsforhandlingene startet, så er mange kvinner aktive i de to delegasjonene nå. To av regjeringens sju hovedforhandlere er kvinner, deriblant utenriksminister María Ángela Holguín, som i slutten av mai ble bedt om å bistå forhandlingsteamet. Inkludert rådgiverne er 37 prosent av regjeringsdelegasjonen kvinner, ifølge Humanas.

Kun én av FARC-geriljaens hovedforhandlere er en kvinne, men til sammen arbeider 15 kvinner i Havanna, forklarer Cienfuegos. Tre av dem er aktive i kommisjonen som forsøker å bli enige om konfliktens avslutning (våpenhvile, nedleggelse av våpen, demobilisering og reintegrering), mens fem arbeider i kommisjonen som skal ivareta kjønnspektivet.

Når jeg spør hvilke tema som er viktigst for kvinnene, svarer Cienfuegos: – Behovet for at en eventuell endelig avtale må inkludere kravene til alle colombianske kvinner, med vekt på folkelige sektorer, og et ekte deltakende og inkluderende demokrati må bli etablert. Det er avgjørende at denne prosessen gir kvinner en sentral rolle i byggingen av fred med sosial rettferdighet.

I underkommisjonen for kjønsspørsmål har FARC vært opptatt at kvinner må garanteres tilgang til gratis jord og politisk deltakelse. I tillegg legger de vekt på at konfliktens ofre må få kompensasjon, og det gjelder ikke minst kvinnene, som har vært hardest rammet, påpeker FARC's talskvinne. De har også vært i dialog med kvinneorganisasjoner og LHBTI-aktivister og utvekslet tanker med dem.

Kvinnenes perspektiv er viktig

– Kvinners og menns livserfaringer er ulike, både i krigen og i samfunnet. I det colombianske samfunnet blir kvinner kontinuerlig diskriminert, og det skjer også i krigen. Kvinners perspektiv er annerledes, derfor må deres forslag også bli tatt i betraktning, sier María Eugenia Vásquez.

« KVINNERS OG MENNS LIVSERFARINGER ER ULIKE, BÅDE I KRIGEN OG I SAMFUNNET. I DET COLOMBIANSKE SAMFUNNET BLIR KVINNER KONTINUERLIG DISKRIMINERT, OG DET SKJER OGSÅ I KRIGEN. »

Hun var tidligere aktiv i M-19-geriljaen, som la ned våpnene i 1990, og regner seg i dag som en fredsaktivist. I 2001 dannet hun en organisasjon sammen med andre kvinner som har vært geriljasoldater. De er opptatt av sin identitet og historie, og av kvinners politiske rolle. Kvinners deltakelse i dagens fredsprosess er mye større enn da M-19 og flere andre geriljagrupper ble demobilisert rundt 1990, forteller hun. Den gang var det mennene som dominerte, og etter undertegnelsen av fredsavtalen endte mange kvinner i stor fattigdom.

Da Vásquez var i Havanna i vår sammen med andre NGO-er for å møte kommisjonen for kjønsspørsmål, påpekte hun at kvinners særegne erfaringer og behov må bli ivarettatt i forhandlingene, under demobiliseringen og reintegreringen i samfunnet. Samtidig understrekte hun kvinners potensial som politiske aktører og fredsbyggere.

– Dette er også en rolle Cienfuegos ser for seg i framtida:

– Jeg ser for meg at jeg arbeider intenst for fred og sosial rettferdighet, slik jeg har gjort fram til nå, men uten frykt for å bli drept. At jeg bidrar med mine initiativ til Colombia og til den politiske bevegelsen som vil oppstå etter undertegnelsen av en avtale, med vekt på kvinners, barns og unges rettigheter. ■

– Aktivister støtter fredsprosessen på betingelse av at overgrepene som har blitt begått må rettsforfølges: "Vi ofre drømmer om fred uten forsvinninger og uten straffrihet" står det på dette banneret.

LILLYS
DAGBOK

Desember 2012 (17 år)

Nå har jeg blogget i snart ett år. Jeg har lært meg data på skolen jeg går på, og hver gang jeg hører om noe jeg synes er urettferdig så skriver jeg om det. Eller jeg skriver om alt mulig egentlig. I dag skal jeg skrive om det som skjer i landet mitt.

Det er blitt ganske farlig i områdene jeg bor i. Farlige menn med våpen, som de på TV kaller for paramilitære grupper, sniker seg rundt og jeg merker at folkene i landsbyene er redde for dem.

I en av nabolandsbyene skjedde noe helt forferdelig for noen dager siden. De paramilitære gruppene gikk til angrep på de som bor der. Tenk, det var ordentlige soldater rett ved, men de gjorde ingenting for å hjelpe! De hadde visst kommet til slutt, men var mange blitt drept allerede. Mange av kvinnene ble voldtatt og trenger hjelp. Landsbyene rundt har gått sammen om å anmelde dette og tre er fengslet, men vi er alle veldig redde for at de skal slippe løs igjen og hevne seg.

Så nå går vi aldri alene mer og henter vann og ved. Synes det er urettferdig at det skal være sånn.

Lilly

De nye terroristjentene

Jenter utgjør en markant andel av vestlige Syriafarere. Hvorfor velger jentene å bryte opp livet sitt, kutte båndene til familien, for å vie resten av sitt liv til en blodig kamp for kalifatet i Midtøsten?

TEKST: **ELISABETH FOSSELI OLSEN**, PROGRAMME DIRECTOR GENDER VED INTERNATIONAL LAW AND POLICY INSTITUTE (ILPI)
📍 BIELIZA

Dessverre finnes det ingen enkle svar. Dessuten er det begrenset med forskning på kjønn og den «nye terrorisme», det vil si voldelige ekstremistiske grupper som for eksempel den Islamske Stat (IS). I norske forskningsmiljøer ser problemstillingen ut til å ha gått forskerne hus forbi. Et hederlig unntak i Europa er Storbritannia, hvor flere forskningsprogrammer gjør viktige dypdykk i problemstillinger tilknyttet kvinners roller i rekruttering, deltakelse, men også i forebygging av voldelig ekstremisme.

På grunn av et smalt kjønnsperspektiv, samt den naturlige begrensningen som ligger i det å «komme i prat med en terrorist», baseres mye av vår forståelse og kunnskap om fenomenet på sekundære kilder. Vi forholder oss til medieoppslag, intervjuer med pårørende, men kanskje viktigst av alt, så har vi tilegnet oss et bilde av de radikalisererte jentene gjennom deres tilstedeværelse og bruk av sosiale medier. Kunnskapen vår om IS-jentene er derfor basert på selektiv informasjon, som i tillegg er preget av propaganda og som helt klart styres av fortolkning av deres iscenesettelse av seg selv i det digitale rom.

« JENTER FRA HELE VERDEN SER UT TIL Å VÆRE ATTRAKTIVE, DA IS AV ÅPENBARE GRUNNER HAR SETT BEHOVET FOR Å TILTREKKE SEG JENTER, DA KALIFATET - STATSDANNELSEN – VIL VÆRE UMULIG UTEN TILSTEDEVÆRELSE AV BEGGE KJØNN.»

Men på tross av alle disse begrensningene, så vet vi allikevel en del om jenter som radikaliseres og velger å tilslutte seg IS.

Hvem er de kvinnelige Syriafarerne

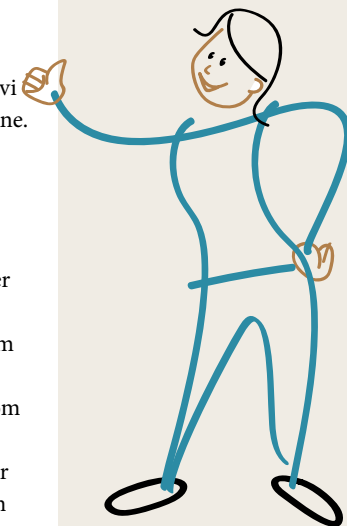
Av om lag 3 400 vestlige fremmedkrigere som har reist til Syria, er 550 jenter. Sju av dem er i følge Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) norske. Disse jentene har en like mangfoldig bakgrunn som det vi finner hos gutter. De er fattige, rike, de er andre- og tredjegenasjons innvandrere, konvertitter, ensomme ulver og populære skolejenter. De kommer fra hele verden og utgjør til sammen det mange ser på som et globalt, og blodig, ungdomsfenomen - eller opprør.

Årsakene til radikalisering er også komplekse. For å forstå hva som trigger disse jentene, er det viktig at vi både forstår det globale ungdomsfenomenet dette utgjør og hvordan sosiale medier benyttes i de globale prosessene knyttet til radikalisering og verving. Transnasjonale nettverk som får utspilles seg på internett sies å være et viktig bidrag i å skape en felles moralsk forargelse over behandlingen og ydmykelsen av muslimer verden over.

Rekruttering gjennom sosiale medier

Forskere omtaler gjerne sosial medier som den «nye frontlinjen», ettersom det ser ut til å ha blitt den viktigste kanalen for radikalisering og rekruttering til IS. Twitter, Facebook og Youtube er bare noen av kanalene som brukes flittig av IS og deres sympatisører for å distribuere pompøst og svært moderne rekrutteringsmateriell. IS har også en selverklært kjønnert rekrutteringsstrategi og opererer blant annet med vestlige «poster girls» for å nå også vestlige jenter. Jenter fra hele verden ser ut til å være attraktive, da IS av åpenbare grunner har sett behovet for å tiltrekke seg jenter, da kalifatet - statsdannelsen – vil være umulig uten tilstedeværelse av begge kjønn. En Islamsk stat trenger spesielt koner og mødre, men også

LILLYS DAGBOK

september 2013 (18 år)

Nå er det lenge siden jeg skrev i dagboken min. Mye har skjedd på denne tiden. Jeg blogger fortsatt og har fått veldig mange som leser det jeg skriver.

Ved siden av alt det andre jeg gjør så jobber jeg litt ekstra på et kvinnesenter som en som heter Mama Sun har åpnet. Hun heter Sun fordi hun er solen og håpet til mange kvinner. Hver gang jeg ser henne så blir jeg glad, for hun stråler likt som varme!

Senteret hjelper kvinner og jenter som har blitt voldtratte, slik at de kan få tilbake et vanlig liv igjen etter å ha fått bearbeidet traumene sine. Jeg ble skikkelig engasjert i dette etter det som skjedde i nabolandsbyen min.

For ett år siden hadde vi besøk av en som heter Margot Wallström. Hun jobbet for FN, og sa hun skulle finne ut hvor mange som blir utsatt for seksuell vold i land der det er krig. Jentene på senteret fikk nytt håp etter at hun var der og fortalte hvordan hun kunne bruke historiene deres i sitt arbeid og kanskje gjøre en forskjell slik at sånne ting ikke skje igjen.

Tenk at det som skjer i vår lille landsby også blir fortalt i FN!

Lilly

sykepleiere, lærere og andre yrkesroller terrorgruppen anser som anstendig arbeid for kvinner.

Men heller ikke jenter lever i et digitalt vakuum. De lever også sine komplekse liv innenfor sine samfunn og kulturer, være seg Fredrikstad, Tunisia eller London. Radikalisering må derfor forstås utfra hva som foregår i disse livene og på den måten kan vi få svar på hvorvidt radikalisering handler om integrering, familiestrukturer, generasjonskløfter, patriarkat, identitet, politikk og/eller søken etter en religiøs mening. Terrorforskning som inkluderer et velfundert kjønnsperspektiv vil kunne gi oss gode svar på hvorfor jenter og gutter radikaliseres.

Hva er det som appellerer med IS?

Det finnes også personlige grunner til at jenter radikaliseres. Det kan være traumatiske opplevelser, død, tap og sorg som ligger bak. Et aspekt som er interessant å trekke fram er at forskere enes om at de som radikaliseres ofte opplever dette som en plikt - som både er knyttet til religion og politikk.

IS har fått med seg dette. I sin propaganda på sosiale medier fyller IS-jentene sine Facebook-sider med kraftfulle bilder av døde barn, sitater fra Koranen og en bønn om å hjelpe verdens muslimske barn som blir torturert og drept i krig. Kjærlighet er også en gjenganger; både til en IS-kriger, men også til martyrdommen og derav tilgang til evigheten. Et fargerikt og stemningsfullt solnedgangsbilde er ofte bakgrunnen for et sitat som hyller kjærligheten til Jannah - det øverste nivået av islams evighet, forbeholdt profeter og martyrer.

Et tredje aspekt som ser ut til å appellere, er søsterskapet i IS. Flere IS-jenter påstår at livet i den Islamske Stat har gitt de frihet til å være en troende kvinne; et sted hvor de både kan leve i kjærlighet, uten å miste ære og samtidig opprettholde skam. Konservativ fortolkning av Sharia oppleves (igjen, ifølge propagandamaterialet) som en frihet for kvinnene. Jentene legger ut filmsnutter daglig fra søsterkollektivene i Raqqa, ikke ulikt Big Brother - dog uten gutter - og jenter over hele verden følger med i spenning om hva som skjer i søsterfelleskapet. Et fellesskap flere åpenbart ønsker å ta del i.

Lengselen til å delta i krigføringen

Side om side med IS-kvinnenes humanistiske appell på sosiale medier, romantiserer og bejubler de halshugging, drap og vold. Kvinnene har enda ikke lov til å delta i krigføringen, noe flere IS-kvinner beklager høylytt. Kvinner twitrer om at de «lengter etter å kutte hodene av ikke-troende» og at de gleder seg til de offentlige halshuggingene på markeds plassene. En rekke IS-enker har også gjort seg selv til selvmordsbombere og flere reiser spørsmålet om

IS er i ferd med å få en ny trend av «svarte enker», slik vi kjenner det fra blant annet de tsjetsjenske terrorgruppene.

Jenter som ikke-voldelige?

Jenter radikaliseres og mange velger altså å tilslutte seg voldelige ekstremistgrupper som IS. Men er de fremmedkrigere når de ikke tar opp våpen? Forskere omtaler kvinnelige Syriafarere som migranter, nettopp fordi de ikke deltar i selve krigføringen. Men det er ingen tvil om at jentene er sterke aktive supportere av voldsbruken. Flere blir selvmordsbombere og mange ytrer et ønske om å delta i volden.

Bildet av jenter som supportere av terrorisme passer dårlig med vår stereotypiske oppfatning av kvinner som «ikke-voldelige» av natur. Det er kanskje derfor kjønnsperspektivet så fort faller utenfor radaren når det skal forskes og utøves politikk på dette feltet i Norge? □

Over 500 kvinnelige fremmedkrigere har reist til Syria. Hvorfor velger jentene å vie resten av sitt liv til en blodig kamp for kalifatet i Midtøsten? Foto: Khalil Shah

Fri fra terroristene, men fanget av minnene

TEKST OG FOTO:
BENGT SIGVARDSSON,
FRILANSJOURNALIST
BENGTREPORT

OVERSATT AV:
METTE GUDEVOLD

Irakisk Kurdistan oversvømmes av flyktninger som har flyktet fra terrorgruppen Den islamske staten (IS). Situasjonen i Khankeleiren er spesielt tøff for kvinner. Flere av dem har blitt holdt som slaver av IS, men de får ingen hjelp til å bearbeide traumene.

For det meste flyter ordene til 15 år gamle Hadia ut av munnen som en stri strøm, før de blir usammenhengende og svinner hen. Da stirrer hun ut i luften med et tomt blikk før hun igjen klarer å hente seg inn. Så flommer ordene ut av henne på nytt for hun har mye på hjertet. I over tre måneder satt hun i fangenskap hos den militante jihadist-gruppen Den islamske staten (IS) som i 2014 erobret store deler av Irak og Syria. Den 3. august 2014 kom IS til Hadias fødeby i Sinjar-distriktet i den nordvestre delen av Irak.

– Jeg og familien hadde akkurat flyktet ut av huset vårt da en gruppe med IS-soldater fikk øye på oss på gaten, forteller Hadia.

Mannen hennes, som hun hadde giftet seg med tre måneder tidligere, bar våpen. Det samme gjorde onkelen og noen andre menn. Skudd ble løsnet.

– Først så jeg at onkelen min og noen andre menn ble plaffet ned. Senere ble mannen min truffet, og han falt om på gaten. Da svartnet det helt for meg, sier hun.

Da Hadia slo opp øynene, lå hun i en seng på sykehuset i den IS-kontrollerte byen Baiji.

– Jeg våknet på grunn av smerter for jeg ble operert uten bedøvelse. Jeg var blitt skutt i skulderen, forteller hun.

Konverterte for å overleve

Jeg møter Hadia i en lagerbygning like ved den største flyktningleiren i irakisk Kurdistan, nærmere bestemt i byen Khanke i den nordøstre delen av Irak. Her har hun bodd sammen med foreldrene sine siden hun unnslett klørne til IS i midten av november. Akkurat som de andre 65 000 flyktningene i Khanke tilhører hun minoriteten av jesidier som IS gir følgende ultimatum: «Konverter eller dø». Da Sinjar ble erobret, skal IS ha kidnappet tusenvis av kvinner. På sykehuset i Baiji finnes et hundretall av dem, inkludert tanten til Hadia. Mange av dem ble bort-

ført av menn fra IS.

– De sa de skulle gifte oss bort til muslimske menn. Det dukket opp menn fra Saudi-Arabia, Syria, Jemen og andre land for å kjøpe kvinner. Vi var livredde for å bli solgt, forteller Hadia.

Kjøperne var ikke interessert i henne på grunn av skuddskaden, selv IS-mennene lot henne som regel være i fred.

– Men de truet tanten min og andre kvinner på livet hvis de ikke konverterte til islam, og de fleste gjorde det for å redde livet, sier hun.

« DE SA DE SKULLE GIFTE OSS BORT TIL MUSLIMSKE MENN. DET DUKKET OPP MENN FRA SAUDI-ARABIA, SYRIA, JEMEN OG ANDRE LAND FOR Å KJØPE KVINNER. VI VAR LIVREDDE FOR Å BLI SOLGT. »

Flyktet i helikopter

Hadia forteller at de ble ført til ulike steder i Irak, men så blir hun stille. Hun klarer ikke å fortelle mer og begynner å gråte. Moren hennes ber meg om ikke å presse henne for hardt. Hadia har hatt flere panikkanfall. Hun henter seg inn igjen og gjør et hopp fram i tid, til november 2014.

– Da tok IS-mennene med seg meg og tanten min til en bygning i Sinjar. De sa de skulle sende oss til Syria om kort tid for der var det menn som ville kjøpe oss, forteller hun. »

1

2

1 Den 35 år gamle enken Zeri Khodeda med barnebarnet Hawal i favnen. Til venstre sitter den 10 år gamle datteren Suad og den 12 år gamle sønnen Eido. Til høyre sitter vennen til Suad, Nasra Shamdin. De måtte flykte da IS rykket inn i Sinjar i begynnelsen av august 2014, og de bor nå i telt i Khanke-leiren i irakisk Kurdistan.

2 I Sinjar bodde de fleste av kvinnene i hus med innlagt strøm, rennende vann og andre bekvemmeligheter. Som flyktninger i Khanke-leiren vasker de klær for hånd og lager mat på et gassapparat eller over åpen ild.

3 Hjemme i Sinjar pleide Watha Eido og andre kvinner å kjøpe brød i butikken. Som flyktning i Khanke-leiren baker den 25 år gamle fembarnsmoren tradisjonelt irakisk flatbrød i en selvbygd leirovn.

4 Hverdagen er fylt med oppgaver for kvinnene i Khanke-leiren. Vann hentes fra tanker eller tappes fra en av de mange tappekranene i leiren.

3

4

» En morgen ble bygningen angrepet av bevæpnede jesidi er. I kaoset som oppsto, klarte Hadia og tanten å komme seg unna.

– Noen jesidiske menn reddet oss og tok oss med opp i fjellene. Jeg fikk låne en mobil og ringte til moren og faren min som hadde flyktet til Khanke, sier Hadia.

Hun og tanten ble evakuert i et militærhelikopter. Den 15. november kom de til Khanke. Hadia heter egentlig noe annet.

– Jeg vet ikke om mannen min lever eller om han er død, men hvis han sitter i fangenskap hos IS, kommer de kanskje til å drepe ham hvis de får vite at jeg prater med journalister, sier hun.

Solgt og holdt som slaver

Hvor mange jesidiske kvinner som er blitt solgt som slaver, vet man ikke, men jeg treffer en av dem i et telt i utkanten av leiren. Hun kaller seg Zaitoun og er 19 år. De brune øynene hennes har en unaturlig glans. Hun snakker med en slepende stemme. Hun tar beroligende medisiner for å dempe de smertefulle minnene. Akkurat som titusener av andre jesidier flyktet hun opp i Sinjarfjellene da IS rykket inn i Sinjar. Den tredje dagen i fjellet ble hun og tre andre kvinner tatt til fange av IS. Etter å ha blitt holdt som fange på ulike steder i Irak i nærmere én måned, ble hun ført til byen Raqqa i Syria. Der ble hun stengt inne i en bygning sammen med nærmere

Khanke-leiren er den største flyktningsleiren i irakisk Kurdistan. Her lever cirka 65 000 jesidske flyktninger som har flyktet fra Den islamske statens herjinger i den nordvestre delen av Irak.

100 andre jenter.

– En leder fra IS kom dit og plukket ut noen jenter. Noen av dem ga han bort i gave til vennene sine, andre skulle han selge, mens en jente ble plukket ut til å være hans personlige slave, sier Zaitoun.

Menn fra forskjellige arabiske land kom til leiren for å kjøpe jenter. Zaitoun ble solgt til en syrisk mann og i én og en halv måned slavet hun for familien hans.

– Etterhvert fikk jeg familien til å stole på meg slik at jeg fikk lov til å gå ut og handle for dem. Jeg kjøpte meg en brukt mobiltelefon og ringte til familien min, forteller hun.

Familien hennes, som hadde flyktet til Khanke, tok

« IS-MENNENE KOM OFTE INN I
HUSET OG PLUKKET UT JENTER.
JEG PLEIDE Å GNI INN ANSIKTET
MITT MED SKITT FOR Å SE STYGG
UT. JEG SÅ ALDRI AT NOEN BLE
VOLDTATT MED MINE EGNE ØYNE,
MEN VI VISSTE HVA SOM SKJEDDE. »

Det finnes fremdeles ingen skole i Khanke-leiren. Barna sitter enten inni teltene eller de er sammen med kvinnene og leker på grusveiene som snor seg gjennom havet av telt.

kontakt med menneskesmuglere. En dag da den syriske familien var ute, klarte Zaitoun å flykte. Den 20. oktober 2014 ble hun gjenforent med familien sin i Khanke.

« MENN FRA FORSKJELLIGE ARABISKE LAND KOM TIL LEIREN FOR Å KJØPE JENTER. ZAITOUN BLE SOLGT TIL EN SYRISK MANN OG I ÉN OG EN HALV MÅNED SLAVET HUN FOR FAMILIEN HANS. »

Hjemsøkt av minnene

Det er kommet flere rapporter om at IS har utsatt kidnappede kvinner for seksuelle overgrep. Dette bekrefter Samira på 21 år som jeg møter i et annet telt. Også hun har sittet i fangenskap hos IS. Da hun og andre jesidiske jenter ble holdt innesperret i forskjellige hus utenfor byen Tal Afar, ble noen av dem voldtatt.

– IS-mennene kom ofte inn i huset og plukket ut jenter. Jeg pleide å gni inn ansiktet mitt med skitt for å se stygg ut. Jeg så aldri at noen ble voldtatt med mine egne øyne, men vi visste hva som skjedde, sier hun.

I september 2014 klarte Samira å rømme, men minnene hjemsøker henne.

– Jeg ønsker å prate med en psykiater, men jeg har ikke råd. Det eneste jeg har fått tilbud om, er antidepressiva, forteller hun.

Æreskultur

Organisasjonen WEO (Women Empowerment Organization) har 150 feltarbeidere i leiren. En av dem er Avan Yassin. Hun forteller om en ung kvinne som dukket opp alene i leiren. Hun var gravid etter å ha blitt voldtatt under fangenskapet hos IS.

– Hun var så dårlig og ville ta abort, men ingen kunne hjelpe henne. Da folk i leiren fikk vite hva som hadde hendt, forsvant hun, forteller Avan.

WEO har ikke ressurser til å yte profesjonell hjelp til kvinner som har sittet i fangenskap hos IS.

– Det eneste jeg og andre kvinnelige feltarbeidere kan gjøre, er å forsøke å prate med dem, skape trygghet og få dem til å føle seg bedre, sier hun.

I byen Dohuk er det åpnet et senter i et bevoktet hus der flyktningkvinner kan få traumebehandling. Det er også planlagt å åpne et senter for kvinner i Khanke. Rfaat Mostafa, som er prosjektleder i WEO, tror likevel ikke at mange kvinner kommer til å gå dit og fortelle om seksuelle overgrep. Mange jesidier lever i tråd med tradisjonelle og konservative verdier som innebærer at en kvinnes sek-

sualitet er knyttet til familiens ære.

– Selv menn som forstår at offeret ikke kan lastes for voldtekten, kan føle seg presset til å drepe en kvinnelig slektning for å gjenreise familiens ære. Det kan skje hvis folk rundt dem begynner å prate, forklarer Rfaat.

Tøffe forhold for kvinner i leiren

Tradisjonelle kjønnsroller står sterkt hos jesidiene. Kvinnens lodd er å stelle hjemme mens mennene skal forsørge familien.

– Men det er umulig for mennene å finne seg en jobb her, derfor gjør de ikke noe annet enn sove, spise og være sammen med venner. For kvinnene er livet tøffere. Vi står opp tidlig for å lage frokost, bake brød, forberede resten av dagens måltider, vaske, rydde i teltet og passe barna, sier fembarnsmoren Watha Eido.

Av 1,8 millioner irakere som ble flyktninger i løpet av 2014, er det én million som oppholder seg i irakisk Kurdistan. Utsiktene til snarlig hjemreise er dårlige. Ifølge jesidiene er denne IS-massakren den 74. massakren som har rammet dem.

– Selv om IS forsvinner fra Sinjar er risikoen stor for at noe lignende kommer til å skje igjen. Jeg vil flytte til et land der barna mine kan få en trygg framtid, avslutter den 35 år gamle trebarnsmoren Zeri Khodeda. □

Avan Yassin er en av 150 feltarbeidere fra WEO (Women Empowerment Organization) i Khanke-leiren. Hun har truffet flere jesidiske kvinner som har klart å flykte fra fangenskapet i IS. På grunn av at det er et svært tabubelagt emne har kvinnene vondt for å snakke om hva som skjedde under fangenskapet.

Hvorfor Boko Haram kidnapper jenter

Islamistsekten Boko Haram har vakt oppsikt med sine kidnappingsaksjoner av kvinner og barn, og bruk av kvinnelige selvmordsbombere. Men hva ligger bak?

TEKST: MAREN SÆBØ,
FRILANSJOURNALIST
MARENSAB

Boko Haram har det siste året kommet i søkelyset verden over for sin brutale framferd i Nordøst-Nigeria. Spesielt har gruppens massekidnappinger av skolebarn og kvinner vekket oppsikt.

Da en regional styrke slo til mot deres hovedkvarter i Sambisaskogen i mai, ble hundrevis av kvinner og barn reddet ut, svært mange av kvinnene var gravide. Mange av barna var underernærte og traumatiserte.

Hvorfor går sekten spesielt etter kvinnene, og også etter barn og unge? Faglitteraturen og analytikere mener det er flere årsaker til dette.

Trusler om kidnapping

Boko Haram, eller Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'Awati Wal-Jihad (hausa for folket av sunnah og jihad) som de kaller seg selv, ble dannet i 2002 av predikanten Mohammed Yusuf. I 2009 havnet sekten i klammeri med lokale sikkerhetsstyrker, noe som endte i at disse angrep Boko Harams hovedkvarter i Maiduguri, og drepte Yusuf. Samtidig ble både sektmedlemmer og deres familiemedlemmer arrestert og internert. I 2012 erklærte den nye lederen Abubaker Shekau at han ville begynne å ta gisler om ikke de internerte ble satt fri.

Men det gikk enda noen måneder før han gjorde alvor av truslene. I mai 2013 gjennomførte Boko Haram den første massekidnappingen fra en skole. Det at det var skoler som ble angrepet gjenspeilet i tillegg sektens skepsis til det de kaller «vestlig lærdom», all annen skolegang enn studier av religion er i deres øyne korruperende. Derav navnet de har fått i Nord-Nigeria, Boko Haram, eller vestlig lærdom er synd.

Boko Haram ville ikke bare bytte kidnappingsofrene mot egne familiemedlemmer, de kidnappet også med krav om løsepenger. Men det var først i april 2014, da mer enn 200 jenter ble hentet ut av sine sovesaler ved en internatskole i Chibok, at omverdenen fikk øynene opp for disse kidnappingene.

Ifølge en rapport fra Watchlist om barn i krig og konflikt, sto gruppen fram til mai i fjor bak i overkant av 400 kidnappinger. Ved årsskiftet mente menneskerettsorganisasjoner at et par tusen kvinner og barn var i klørne på Boko Haram. Dette tallet kan ha blitt doblet i årets første

måneder da sekten gjennomførte en voldsom offensiv, før de igjen ble slått tilbake.

Utdannelse er «synd»

Skoler og barn er mål for sekten av minst tre grunner. De trenger gisler som forhandlingskort for å få utlevert egne familiemedlemmer som er internert av myndighetene.

Dertil mener Boko Haram at sekulær utdanning, og vitenskap, er «synd» og et uttrykk for en slags vestlig (britisk) korrupsjon av det nigerianske samfunnet.

I tillegg trenger gruppen rekrutter.

Det har blitt meldt at Boko Haram bruker barn ned i fjortenårsalderen som soldater. Intervjuer med barn som har klart å flykte, viser også at de brukes til å bære våpen og ammunisjon.

« BOKO HARAM SER UT TIL Å
LIKE DEN OPPMERKSOMHETEN
DE FIKK ETTER KIDNAPPINGEN
AV CHIBOK-JENTENE.»

Noen av jentene forteller også at de er blitt giftet bort til sektmedlemmer.

En rapport fra Human Rights Watch fra oktober 2014, basert på intervjuer med jenter som klarte å flykte, dokumenterer flere slike tilfeller. Mange jenter blir satt til å vaske klær og lage mat, før de blir tvunget i ekteskap. Jenter og kvinner som kommer fra kristne familier forteller at de tvangskonverteres før de giftes bort.

Tvinges til å drepe

Kvinnene og jentene som kidnappes har også blitt brukt til noe annet. Noen blir tvunget til å delta i kamp. Minst en forteller til Human Rights Watch om hvordan hun ble tvunget til å henrette fanger.

Bruken av unge jenter som selvmordsbombere er uvanlig, selv for bevegelser som ligner Boko Haram. Man har sett tilfeller i Irak og Afghanistan hvor kvinner

brukes, den konservative klesstilen gjør jo at det er lett å skjule eksplosiver rundt livet. Men for Boko Haram er trolig bruken av unge jenter mer enn en praktikalitet. Boko Haram ser ut til å like den oppmerksomheten de fikk etter kidnappingen av Chibok-jentene. Chibokjentene ble vist fram på Youtube. I kjølvannet av medieoppmerksomheten begynte også Boko Haram å bruke unge kvinner og tenåringsjenter som bombeberere. I januar i år ble en ti år gammel jente sprengt i luften på et marked.

Offensiv mot Boko Haram

Årets offensiv mot Boko Haram startet i februar, da det forestående presidentvalget ble utsatt seks uker. Tre måneder senere er det nigerianske militæret, med hjelp fra en regional styrke i ferd med å vinne kampen. Men selv om Boko Haram nå er omringet i en skog i nordøst-Nigeria, og flere av deres viktigste baser er ryddet, er marerittet for kidnappingsofrene langt fra over. En optelling foretatt i begynnelsen av mai, viser at 677 kvinner og barn ble reddet i slutten av april. Foreløpig følges de som er gravide opp av hjelpepersonell fra FN i overfylte flyktningleire nordøst i Nigeria, andre holdes av det

« I KJØLVANNET AV MEDIEOPPMERKSOMHETEN BEGYNTE OGSÅ BOKO HARAM Å BRUKE UNGE KVINNER OG TENÅRINGSJENTER SOM BOMBEBÆRERE.»

nigerianske militæret. Rundt 1.2 millioner mennesker er internflyktninger i Nigeria, og forholdene i leirene er ikke gode, spesielt gjelder dette for unge jenter og barn som kanskje ikke har noen til å beskytte seg.

Samtidig som den nigerianske hæren endelig kom på offensiven mot Boko Haram tidligere i år, kom rapporter om voldtekter og trafficking av barn fra flyktningleirene i Nord-Nigeria. Nigerianske journalisters avsløringer fra leirene utløste en offentlig granskning av leirene som drives av nigerianske myndigheter, med støtte fra internasjonale organisasjoner.

Både for kvinnene og barna som nå redde fra Boko Harams klør, og for kvinner og barn generelt i Nord-Nigeria, er det klart at prøvelsene ennå ikke er over. ▣

1

2

3

1 **Boko Haram mener** religion er det eneste faget som bør læres bort. Skoler og skolejenter er derfor spesielt utsatte for angrep fra den militante gruppa. Foto: Lindsay Mgbor/Department for International Development.

2 **Verden fikk øynene** opp for Boko Haram først i april 2014, da mer enn 200 jenter ble kidnappet fra en internatskole i Chibok. Bildet er fra en demonstrasjon i New York. Foto: Michael Fleshman.

3 **En helsesøster** vaksinerer et barn mot polio i delstaten Kano. Kvinnelige helsemedarbeidere som driver vaksinekampanjer har vært mål for Boko Haram. Terrorgruppen mener vaksiner, samt annen vestlig vitenskap, er synd. Foto: Maren Sæebo.

Fredsprisvinner straffes ikke for seksuelle overgrep

TEKST: **MAGNUS HOLTFODT**,
RÅDGIVER, FOKUS
HOLTFODT

Seksuelle overgrep i krig får stadig større oppmerksomhet, men FN-soldater som forgriper seg, går fri.

FN-soldater har i oppgave å garantere for sivilbefolkningens sikkerhet. De skal gjenopprette stabilitet i krigsherjede land, og etablere rettsikkerhet.

FNs fredsbevarende styrker opererer i vanskelige og ofte farefulle områder, og mange har mistet sitt liv for å beskytte et annet lands sivilbefolkning. I 1998 fikk de tildelt Nobels fredspris.

Men de blå hjelmene har ikke alltid hatt gode hensikter. FN-soldater som seksuelt misbruker befolkningen de er sendt for å beskytte, bringer FN i vanry. Korrumperte tjenestemenn som manipulerer kvinner og jenter til å bytte sex mot mat, eller bidrar til trafficking av unge jenter ved å benytte seg av bordeller, motvirker selve formålet av sine operasjoner.

Håndteringen av overgrepssakene setter i tillegg hele FN-s kredibilitet i fare.

Nulltoleranse virker ikke

Det var i Kosovo og Bosnia og Herzegovina på 1990-tallet at de omfattende anklagene om FN-soldaters misbruk av kvinner og barn for alvor ble kjent i offentligheten. På lista over ugjerninger stod voldtekt, utnyttelse, prostitusjon og medvirkning i trafficking.

Ikke før i 2003 anerkjente FN at rutinene og retningslinjene var utilstrekkelig. Organisasjonen hadde lite å stille opp med når deres egne soldater utnyttet befolkningen de var satt til å beskytte. Det ble innført nulltoleranse for seksuell utnyttelse og misbruk av lokalbefolkningen for alle FN ansatte, og all seksuell kontakt mellom FN-personell og lokalbefolkningen ble klassifisert som tjenesteforsømmelse.

Nulltoleranse til tross, nye overgrep skjer igjen og igjen, og det er lite som tyder på at det har skjedd en fundamental holdningsendring blant soldatene siden nulltoleransen ble innført.

Overgrep i alle fredsbevarende operasjoner

I 2005 dokumenterte FN-s nåværende høykommissjonær for menneskerettigheter, Prince Zeid bin Ra'ad, utbredt misbruk og utnyttelse av barn og kvinner av FN-styrker i Den Demokratiske Republikken Kongo, og elendig etterforskning av disse overgrepene. Senere har det blitt rapportert om seksuelt misbruk av lokalbefolkningen i nesten alle FN-s fredsbevarende operasjoner. Bare i 2014 er det dokumentert anklager om seksuelt misbruk i 10 av 16 pågående operasjoner.

Den seneste avsløringen av fredsbevarende styrkers misbruk av lokalbefolkningen kom i mai i år. I over ett år skal FN ha sittet på dokumentasjon om omfattende misbruk av unge gutter helt ned i 9 års alderen i Den sentralafrikanske republikk. Det er hovedsakelig franske soldater som skal ha utført overgrepene.

Måten FN behandler sine varslere på inngir ingen tillitt. Den svenske FN-diplomaten som lekket rapporten

« I 2014 ER DET DOKUMENTERT ANKLAGER OM SEKSUELT MISBRUK I 10 AV 16 PÅGÅENDE OPERASJONER. »

ble suspendert fra sin stilling for å ha overlevert konfidensielt materiale til utenforstående myndigheter. En liten trøst var det kanskje likevel at han fikk en offisiell takk fra den franske stat som siden har satt 14 soldater under etterforskning.

Straffefrihet for fredsbevarende styrker

Både politi, militære og sivile som jobber i fredsbevarende operasjoner blir gitt immunitet; de er beskyttet mot rettsforfølgelse i de landene de opererer i. Selv om FN har en uttalt nulltoleranse for misbruk av lokalbefolkningen, er det altså opp til den anklagedes hjemland om de ønsker å føre saken videre.

Dersom den anklagede blir tatt til retten, vil vedkommende måtte bli dømt i henhold til sitt hjemlands militære lover og regler, ikke i henhold til lovene i det landet hvor overgrepene skjedde. Rettsaken vil bli ført i en militærdomstol, i motsetning til en sivil rett, og som regel i hjemlandet til den anklagede. Dette gjør det svært vanskelig for offeret å bli hørt, eller få erstatning.

Sivile FN-ansatte kan i prinsippet bli dømt i det landet de har utført overgrepene i, men da bare hvis FN's generalsekretær personlig fjerner den anklagedes immunitet.

« INGENTING SETTER FN MER I VANRY ENN NÅR FREDSBEVARENDE STYRKER UTNYTTER SIVILE KVINNER, GUTTER OG JENTER. »

Men en rettsak i et krigsherjet land, gjør det også vanskelig for et offer å få rettferdighet, og mange muligheter for en overgreiper å slippe unna straff.

Fredsbevarende styrker som begår overgrep i andre land blir sjeldent straffet for sine ugjerninger. Interne FN-dokumenter viser at FN er fullt klar over at bare et lite mindretall av faktiske saker blir anmeldt. Fjorårets budsjett for FN's fredsbevarende styrker var på 8.47 milliarder dollar, men allikevel har ikke organisasjonen ressurser til å opprette uavhengige domstoler, etterforske saker innen en rimelig tidsfrist, eller til å betale erstatning til ofre for misbruk.

Selv om seksuell omgang mellom FN soldater og lokalbefolkningen ikke er tillatt, er det såpås vanlig at soldater blir fedre mens de er i felten at dette har fått et

FNs fredsbevarende styrker i Sør-Sudan mottok i 2014 en fjerdedel av alle anklagene om seksuelt misbruk utført av FN-styrkene. FN's fredsbevarende operasjoner i Den Demokratiske Republikken Kongo, Haiti og Sør Sudan står for 75 % av alle anklagene om seksuelt misbruk i FN systemet. Foto: UN Photo/Isaac Billy.

« KORRUMPERTE TJENESTEMENN SOM MANIPULERER KVINNER OG JENTER TIL Å BYTTE SEX MOT MAT, ELLER BIDRAR TIL TRAFICKING AV UNGE JENTER VED Å BENYTTET SEG AV BORDELLER, MOTVIRKER SELVE FORMÅLET AV SINE OPERASJONER. »

eget begrep; «blue helmet babies». Når FN-soldatene så forlater landet, blir moren ofte sittende igjen alene uten hjelp til å forsørge barnet. FN har heller ingen midler til å hjelpe disse barna. Det har lenge blitt foreslått at alle FN soldater må gjennom en obligatorisk DNA-sjekk før utplassering. Både for å kunne fastslå eventuelle farskap og for å lettere kunne identifisere seksualforbrytere. Men hittil har soldatene rett til privatliv gått foran behovet til å beskytte lokalbefolkningen. Det er lite som tyder på DNA registrering av soldater vil komme på plass med det første.

Reform av FN systemet

FN har foreslått flere tiltak for å få skikk på soldatene sine, blant annet et nettbasert opplæringslæringsprogram om seksuelt misbruk for soldater, bøter til soldater som blir dømt for seksuelt misbruk, at rettsaker skal føres i land der hvor overgrepet har blitt begått, og et mål om at anklager om seksuelt misbruk skal undersøkes ferdig innen seks måneder.

Mange mener at slike små endringer ikke er nok, men at det trengs en systematisk endring av hele FN. Organisasjonen AIDS Free World og andre, har lansert kampanjen Code Blue (www.codebluecampaign.com), hvor de ønsker å få slutt på den kulturen i FN som lar

fredsbevarende styrker ustraffet begå overgrep mot sivilbefolkningen.

Kampanjen krever blant annet at soldater skal miste sin immunitet dersom de blir anklaget for seksuelt misbruk. Og den ber også om at det skal opprettes en uavhengig, ekstern kommisjon for å undersøke det faktiske omfanget av seksuelt misbruk og utnyttelse av FN soldater, og i tillegg sette i gang en fullstendig og åpen gjennomgang av hvordan FN har behandlet/ikke behandlet dette problemet tidligere. Målet for en slik kommisjon vil være å undersøke hele FN systemet fra topp til bunn, for å fastslå hvem som eventuelt har ansvaret for at disse overgrepene fortsetter, og om noen oppover i FN-systemet kan holdes strafferettslig ansvarlig for dette.

Ofrenes rettigheter må gis hovedprioritet

Ingenting setter FN mer i vanry enn når fredsbevarende styrker utnytter sivile kvinner, gutter og jenter. FN og det internasjonale samfunnet har gjort alt for lite for å fjerne kulturen av straffefrihet og seksuell sjåvinisme som tillater at dette fortsetter.

FN må ta et større ansvar for å sikre lokalbefolkningen fra overgrep mot egne tropper. Hvis ikke kan hele FN, og praksisen med fredsbevarende styrker, undergraves. □

FN-tropper i Port-au-Prince, Haiti. I 2007 sendt FN hjem 108 srilankiske soldater fra Haiti etter at det ble avslørt at de hadde benyttet seg av prostituerte, derav flere mindreårige. Foto: UN Photo/Pasqual Gorri.

Vi, Saudi-Arabias våpenbrødre

Det vakte oppsikt da Sverige innførte en feministisk utenrikspolitikk og stanset landets våpeneksport til Saudi-Arabia tidligere i år. Norge vil imidlertid fortsatt selge militærutstyr til Saudi-Arabia.

TEKST: **BORGHILD TØNNESEN-KROKAN**, SENIORRÅDGIVER, FORUM FOR UTVIKLING OG MILJØ (FORUM)

I mars valgte Sveriges utenriksminister Margot Wallström å bryte en avtale om våpenleveranser fra Sverige til Saudi-Arabia, fordi landet undertrykker kvinner og bryter menneskerettighetene.

Åpenbar fare

Saudi-Arabia er beryktet for å bruke det Wallström betegnet som middelalderse straffemetoder: Halshugging, pisking og amputasjon. Lovgivningen diskriminerer på en rekke områder kvinner, som også er pålagt svært strenge krav om å dekke seg til. Kvinner kan ikke delta i samfunnet på lik linje med menn. Mest kjent er forbudet mot å kjøre bil.

Norge har lenge kritisert Saudi-Arabia for grove brudd på kvinners og menns rettigheter.

Ifølge de norske reglene for våpeneksport skal ikke militærutstyr eksporteres dersom det er en «åpenbar fare» for at utstyret kan bli brukt til intern undertrykking.

Likevel eksporterte Norge i 2013 elektronisk militærutstyr til en verdi av 1.7 millioner kroner til den saudiarabiske oljestaten. Det viser årets Stortingsmelding om norsk eksport av forsvarsmateriell.

Advarte mot eksport

I Stortingsmeldingen framgår det at Norge i tillegg eksporterte våpen eller annet militærutstyr til andre land i Midtøsten som De forente arabiske emirater, Qatar, Oman, Algerie og Egypt, der bruk av tortur er en del av sikkerhetsapparatet.

En av Gulfstatenes fremste menneskerettighetsforvarere, Raftoprisvinner Maryam al-Khawaja, advarte mot norsk eksport av våpenutstyr til land som Saudi-Arabia da hun besøkte ForUM tidligere i år. I hennes hjemland Bahrain slo Saudi-Arabia ned fredelige pro-

tester for demokrati. Hun mener Saudi-Arabia bidrar til mer ekstremisme i regionen, ikke det motsatte.

Norske organisasjoner har i en årrekke bedt Norge stanse salg av militærutstyr til land som Saudi-Arabia, med henvisning til menneskerettighetssituasjonen som regjeringen er bekymret for, inkludert kvinners situasjon.

Likevel godkjente Stortinget i år igjen eksporten av militærmateriell til Saudi-Arabia. Med det viste våre folkevalgte dermed sin støtte til det undertrykkende regimet, med de tre største partiene i bresjen.

Banebrytende våpenhandelsavtale

Internasjonalt har derimot Norge vært et foregangsland, også når det gjelder koblingen mellom menneskerettigheter, kvinners situasjon og våpenhandelskontroll. Etter mange års FN-forhandlinger trådte en banebrytende internasjonal våpenhandelsavtale i kraft på julaften, med Norge som pådriver. Våpenhandelsavtalen, Arms Trade Treaty, er den første internasjonale avtalen som anerkjenner koblingen mellom kjønnsbasert vold og internasjonal våpenhandel.

Avtalen forbyr salg av våpen, ammunisjon og våpendeler der det er en risiko for at disse kan bli brukt til å begå grove brudd på internasjonal rett eller menneskerettigheter.

« TILGJENGELIGHETEN AV VÅPEN ØKER SEKSUELL VOLD MOT KVINNER. »

» Avtalen anerkjenner at sivile, særlig kvinner og barn, utgjør majoriteten av de som blir negativt påvirket av væpnet konflikt og vold. Ved ratifisering forplikter stater seg til å vurdere risikoen for at våpnene deres kan bli benyttet til å begå kjønnsbasert vold, eller vold mot kvinner eller barn, før eksporten godkjennes. Våpen kan ikke eksporteres til et land der det er overveiende sannsynlig at våpnene kan bli brukt til å utøve kjønnsbasert vold.

Det er på høy tid: Riktignok er det flest menn som dreper og blir drept av våpen. Kvinner rammes likevel disproportjonalt. Over hele verden blir for eksempel kvinner voldtatt med pistolen rettet mot seg. Drap på kvinner, ofte i nære relasjoner og som regel av menn, blir mange steder ikke straffeforfulgt. Tilgjengeligheten av våpen øker seksuell vold mot kvinner.

Tidligere i år kritiserte Sveriges utenriksminister Margot Wallström Saudi-Arabias brudd på menneskerettighetene, og hun brøt våpenhandelsavtalen mellom de to landene. UN Photo: Jean-Marc Ferré.

Støtter undertrykkerne

Mange steder, som i Saudi-Arabia, holder trusselen om voldelig straff kvinner nede. Norge bidrar til å styrke disse undertrykkerne.

Regjeringen begrunner salget av militærutstyr til Saudi-Arabia med at det ikke kan påvises at utstyret direkte brukes til undertrykkelse. Det er likevel ikke til å komme bort fra at Norge støtter Saudi-Arabia militært og slik legitimerer og styrker det autoritære regimet vi ellers kritiserer, sist for pisking av kritikere.

Wallström introduserte Sveriges feministiske utenrikspolitikk fordi hun mente at likestilling mellom kjønnene bør ligge til grunn for svensk utenrikspolitikk. Norge har et valg: Vi kan la etiske vurderinger veie tyngst og innføre en utenrikspolitikk der hensynet til menneskers – også kvinners – rettigheter ligger til grunn, eller vi kan fortsette å være Saudi-Arabias våpenbrødre. ■

Norge eksporterer krigsmateriell til ekstreme regimer til tross for påviste brudd på menneskerettighetene. Her paraderer saudiske sikkerhetsstyrker. Foto: Omar Chatriwala.

Six years after the end of the violent conflict in Sri Lanka, women in the war-ravaged northern and eastern parts of the island have transformed themselves into breadwinners, supporting both immediate and extended families.

TEXT AND PHOTO:
DILRUKSHI HANDUNNETTI,
JOURNALIST

These women — who had only assisted others in working the land, but never managed the land on their own, and who had never taken to fishing in small boats, but do so now — are doing what was once considered impossible. Supporting families used to be the work of men, but times have changed.

Many women lost their husbands and sons in the protracted war that broke out in 1983 and which devoured more than 60,000 lives over three decades. Compelled by circumstances to work, women now work as farmers, labourers and fisherwomen.

Adding to their burden is their lack of skills and a conservative culture that kept them largely inside their homes. Their experience was limited to cottage industries or assisting farming work.

Acknowledged by the Government

Six years after the war's end, the underreported legacy of the families headed by women is finally being acknowledged.

In April this year, the new administration came out with a government estimate of 50,000 female-headed families in the island's Northern Province, the epicentre of violent conflict. This was the first time a number was put to the size of this neglected population, an indicator that the government seeks to acknowledge and address the group and its specific needs. Earlier estimates, by civil society groups in the North and the East estimated the numbers to be between 40,000- 60,000.

«War widows are a special group of people who need attention, post war. Their economic plight is very poor,

with little or no assistance,» said Roopavathi Ketheeswaran, the government representative of the Kilinochchi District, the onetime heartland of the Liberation Tigers. He continued, «Their needs have gone largely unaddressed, mostly due to lack of resources.»

New Roles for Women

The women feel that they have been suddenly pushed into a new role. Nevertheless, they embrace the change courageously.

«I have never worked as a labourer. I mix cement in the morning and carry bricks in the evening, helping construction workers in my village,» said Sivani Doraiappa (40), a mother of four.

She recalls having several acres of onion cultivation and two boats, while the men were still alive and there was relative peace. «Fishing got banned, so the boats decayed. The military did not allow us to cultivate the land, so we abandoned it,» she explained. Having lost both her brother and her husband to war, Sivani has now returned to the land. There, she operates a small boat together with her sister.

For 24-year-old Nisanga, life is a daily struggle. A mother of a five-year old, she gave birth soon after the war ended. Her husband abandoned her soon after marriage.

Nisanga recently moved out of a camp for the internally displaced to her original home in Kampanai, in northern Jaffna. She is now the breadwinner for her mother, young sisters, and her child. The responsibility weighs heavy. «I went up to grade five only. I learnt no

New Roles for Women in Sri Lanka

craft and can barely read. I work on the fields and offer cheap labour, when construction sites call for help,» she said.

Economic Burdens Harder Than War

There are various ongoing programmes, offering vocational training, an opportunity women grab with much hope. Savitri Ponnasamy (31) is one such woman from Kilinochchi. She is learning to sow and weave mats. «After labouring so hard, what we earn is so little. There is no formal structure for us to channel the goods,» she lamented, claiming that what she earned was sorely inadequate to feed her two children and put them through school.

Returnee women receive very little money for resettlement and rebuilding of their ravaged homes. The UN refugee agency, UNHCR, gives them mere USD 300. There have been few programmes designed to help the war widows to date, especially to start up a small business. «War was hard, but these economic burdens seem harder,» said Kalaimagal Ponnambalam, a 38-year-old mother who runs a small shop. Many refer to her as an industrious woman who manages to keep her family in a relatively good condition, but Kalaimagal has a family of seven to take care of. «It's not easy. There is no government assistance still.»

High Rates of Female Unemployment

Estimates show that a woman heads one in five households in the North. The Sri Lankan Government has announced the establishment of a national centre in Kilinochchi to support women-headed households. On offer are low interest loans up to USD 260 for setting up small businesses.

Meanwhile, a new study from the island's North seeks to shed light on the economic disparity between the women from the North and the South. While the national unemployment rate for women is 6.6 percent, in the North the rate is extremely high. According to the author of the research, Dr. Muttukrishna Sarvananthan, female unemployment rates in the five districts comprising the Northern Province stand at 10.9 percent in Jaffna, 29.4 percent in Kilinochchi, 21.6 percent in Mannar, 20.5 percent in Mullaithivu, and 9.0 percent in Vavuniya.

Amidst unemployment, there are other issues, such as an increase in child labour, child marriages and even prostitution. The trauma of the war remains unaddressed. This concerns Saroja Sivachandran, head of the Jaffna-based Centre for Women and Development.

Sarvananthan has a recommendation. «The government should prioritize female-headed households in public sector recruitment.» □

1 «War was hard, but these economic burdens seem harder,» said 38-year-old Kalaimagal Ponnambalam.

2 **24 year old Nisanga** is the breadwinner. Her siblings depend on her ability to earn a living.

3 **Many women in Sri Lanka** have assumed new roles. These young girls work in the fields.

Female Headed Households: Falling Through the Cracks?

TEXT: **SHYAMALA GOMEZ**,
COUNTRY DIRECTOR
FOKUS SRI LANKA

Sri Lanka has witnessed a rise in the numbers of female-headed households after the war. Due to the lack of a clear definition of this kind of household, these women miss out on benefits and rights.

Sri Lanka has witnessed a rise in the numbers of female-headed households (FHH) after the war. This includes those FHH in the North and East and also the 'military widows' in the South. Ad hoc interventions by the state and by civil society have resulted in their concerns not being addressed meaningfully. A welfarist 'hand outs', 'one size fits all' approach to interventions has meant that their basic human rights to physical security and right to be free from violence, socio economic, civil and political rights and their psycho social needs have not been addressed.

FHH from different communities face various challenges. FHH in the former border villages struggle with young widows who have married at a young age and now have to provide for their households while FHH in the North face militarization and threats to their physical safety due to their physical vulnerability in addi-

tion to unsafe housing.

Further, FHH in the North are discriminated against by the law, which curtails their rights of ownership to land in the absence of a spouse.

FHH also face several obstacles when they access government services such as health facilities. They have to bear the brunt of being main provider to the household and to take on the responsibilities that come with this role. The stigma and cultural ostracism they face also needs to be tackled.

The tracing of missing or disappeared spouses during the war and those in detention is another concern that needs urgent attention. The state needs to address the needs of young women who have been widowed at an early age and the high numbers of elderly FHH in the North.

In addition, economic and social security for these FHH, their social welfare are concerns that need state intervention.

These concerns of FHH need to be addressed with their participation. A platform that provides them with a space to take decisions and gives them the opportunity to participate in decision-making on their issues needs to be created.

Defining FHH is Important

A lack of clarity on the definition of 'FHH' has hampered interventions at every level.

Human rights organizations and other civil society organizations tend to use the term 'widow' to include many types of female heads of

households. This misrepresentation results in many FHH falling through the cracks and not receiving state and other benefits and being unable to access their rights. For example, the Ministry of Resettlement, Reconstruction and Hindu Religious Affairs in its database on FHH has the category 'other widows', in addition to the category 'widows'. While the latter is clear, it is unclear as to who 'other widows' are and if it includes those women whose husbands are missing and/or are in detention.

Another example in the same database includes 'unmarried women over 45 years' as another category of FHH without any discernible reason as to why 45 is considered a suitable age for exclusion.

Important Policy

The state is formulating a FHH Policy, which will strive to address the many concerns of these FHH. Such a policy will provide a framework for better design and implementation of interventions both by the state and by civil society. It will also concretize a definition to a FHH that will contribute to clarity of beneficiaries and pave the way for the state to reach out to FHH affected by the war, both in the war affected areas and in the South. □

¹ Data from the Ministry of Resettlement, Reconstruction, and Hindu Religious Affairs reveals that there are over 138,199 FHH in the North and East alone. These numbers are not exhaustive, as the categorization of FHH does not capture all FHH.

² Tesawalamai law

Backtalk:

Feminist Foreign Policy

TEXT: **MADELINE REES**,
SECRETARY GENERAL OF THE
WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE
FOR PEACE AND FREEDOM
TWILPF

Feminist foreign policy! Why has it taken until 2015 and Margot Wallström for the words to be articulated and for a policy to be evolving? I use «evolving» since, as we have never had one before, we are in the process of watching how our various and often diverse understanding of feminism, will be rolled out into real life, realpolitik, and practical implementation.

The theory must be that a feminist foreign policy will be: Engaged in human rights and equality, in arms reduction, conflict prevention, in particular by pursuing policies aimed at sustainable development and equitable trade, addressing the gendered nature of conflict and when prevention fails, transformative transition. This with an understanding that none of these can be achieved overnight so with a commitment to be in there for the long term.

« FEMINIST FOREIGN POLICY WILL TRANSFORM THE WAY THAT INTERNATIONAL RELATIONS WORK. »

This is not easy. It demands no more and no less than a fundamental re-think of how foreign policies have traditionally been forged and, as Margot Wallström has found out, will be denigrated and opposed by almost all other foreign ministers. Witness the stand she took on Saudi Arabia, articulating what everyone says in private; that it is a mediaval state when it comes to human rights and ending a military accord. Who stood with her? Not one of them; too many fears of trade opportunities lost, mostly in the arms trade, or oil not accessed.

This is the challenge. Feminist foreign policy will transform the way that international relations work.

It would make real the promise of the Security Council resolutions on Women Peace and Security.

Margot Wallström has spoken of the need to dismantle war. She is right. Its time for others to uphold international law and join her! □

B

PostAbonnement

RETURADRESSE: FOKUS
STORGT. 11, 0155 OSLO

Dette er FOKUS

- FOKUS - Forum for Kvinner og Utviklings-spørsmål - er et kompetanse- og ressurscenter for internasjonale kvinnespørsmål med vekt på informasjonsformidling og kvinneverrettet utviklings samarbeid.
- FOKUS' overordnede mål er å bidra til å bedre kvinners sosiale, økonomiske og politiske situasjon internasjonalt.
- FOKUS prioriterer følgende temaområder: Kvinner og klima, kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter, vold mot kvinner, kvinner, fred og sikkerhet, kvinners politiske deltakelse og rettigheter og kvinners økonomiske deltakelse og rettigheter.
- FOKUS består av 62 organisasjoner. Det omfatter ulike typer kvinneorganisasjoner, diasporaorganisasjoner og kvinneutvalg i politiske partier, fagforbund, solidaritets- og bistandsorganisasjoner.
- FOKUS er nasjonalkomiteé for FNs kvinneorganisasjon UN Women.
- FOKUS ble formelt etablert i 1995 av 41 kvinneorganisasjoner i Norge, men opprinnelsen går tilbake til 1989 da kvinne-organisasjonene innledet et samarbeid rundt TV-aksjonen «Kvinner i den 3. verden». Med midler fra TV-aksjonen ble det opprettet et sekretariat som formidlet støtte til kvinneorganisasjoner i Norge som drev prosjektvirksomhet i samarbeid med søsterorganisasjoner i Sør.
- I 2005 fikk FOKUS igjen tildelt TV-aksjonen («Drømme-fanger»), denne gangen med tema vold mot kvinner
- FOKUS' arbeid har basis i kvinneorganisasjoner i Norge sin kunnskap, arbeidsmetoder og mål. Dette grunnlaget brukes til å bygge partnerskap med søsterorganisasjoner inter-nasjonalt og i land i Sør for å realisere kvinners rettigheter og bedre kvinners levekår. Dette er vårt bidrag til utvikling.
- Hennes Kongelige Høyhet Kronprinsesse Mette-Marit er beskytter for FOKUS.

Magasinet
Kvinner Sammen
laster du ned som
gratis app for iPad på
www.fokuskvinner.no

Få gratis papirabonnement
ved å sende navn og adresse til
fokus@fokuskvinner.no